

FRANCESC

una conversa amb

THOMAS LEONCINI

DÉU
ÉS
JOVE

Franciscus

FRANCESC
DÉU ÉS JOVE

Una conversa
amb Thomas Leoncini

Traducció de Jordi Boixadós

TÍTOL ORIGINAL: *Dio è giovane. Una conversazione
con Thomas Leoncini, Jorge Maria Bergoglio, papa*

PRIMERA EDICIÓ: MARÇ DEL 2018

© LIBRERIA EDITRICE VATICANA, CIUTAT DEL VATICÀ, 2018

© EDIZIONI PIEMME SPA, MILÀ, 2018

© LIBRERIA EDITRICE VATICANA, PER MISERICORDIAE VULTUS

AQUEST LLIBRE S'HA PUBLICAT D'ACORD AMB UTE KÖRNER LITERARY AGENT, BARCELONA

© DE LA TRADUCCIÓ: JORDI BOIXADÓS, 2018

© EDITORIAL PLANETA, S. A., 2018

© COLUMNNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U., 2018

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-2366-3

DIPÒSIT LEGAL: B. 2.417-2018

FOTOCOMPOSICIÓ: GAMA, SL

IMPRÈS A: LIBERDÚPLEX

www.columnnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

Papa Francesc, per començar voldria preguntar-li què és la joventut.

La joventut no existeix. Quan parlem de joventut, sovint ens referim de manera inconscient als mites de la joventut. M'agrada, doncs, pensar que la joventut no existeix i que el que existeix en el seu lloc són els joves. De la mateixa manera, la vellesa no existeix, sinó que existeixen els vells. I quan dic «vells» no dic una paraula lletja, ben al contrari: és una paraula bellíssima. Hem d'estar feliços i orgullo-

sos de ser vells, igual com habitualment s'està orgullós de ser jove. Ser vell és un privilegi: significa tenir prou experiència per poder-se conèixer un mateix i reconèixer els errors i els mèrits propis; significa tenir la capacitat per tornar-se potencialment nou, igual com s'era de jove; significa haver madurat l'experiència necessària per acceptar el passat i, sobretot, haver après del passat. Sovint ens deixem superar per la cultura de l'adjectiu, sense el suport del substantiu. *Joventut*, ben cert, és un substantiu, però és un substantiu sense un suport real, és una idea que queda òrfena d'una creació visual.

Què veu quan pensa en un jove?

Veig un noi o una noia que busca el seu propi camí, que vol volar amb els peus, que s'aboca al món i mira l'horitzó amb els ulls plens d'esperança, plens de futur i també d'il·lusions. El jove camina amb dos peus igual que els adults, però a diferència dels adults, que els porten en

paral·lel, el jove sempre en porta un davant de l'altre, a punt per partir, per saltar. Va sempre projectat cap endavant. Parlar dels joves significa parlar de les promeses, i significa parlar de l'alegria. Els joves tenen molta força, són capaços de mirar amb esperança. Un jove és una promesa de vida que té inherent un cert grau de tenacitat; és prou boig per poder-se il·lusionar i prou capaç per poder guarir-se de la desil·lusió que se'n pot derivar.

No es pot parlar dels joves, d'altra banda, sense tocar el tema de l'adolescència, perquè no s'ha d'infravalorar aquesta fase de la vida, que probablement és la més difícil i important de l'existència. L'adolescència marca el primer contacte veritablement conscient amb la identitat i representa una fase de transició en la vida no només dels fills, sinó de tota la família; és una fase intermèdia, com un pont que ens porta a l'altre costat del camí. És per aquest motiu que els adolescents no són ni d'aquí ni d'allà, estan en ruta, de viatge, en moviment. No són nens, i no volen que se'ls tracti com a tals, però tampoc no són adults, i en canvi vo-

len que se'ls tracti com a tals, sobretot pel que fa als privilegis. Per això probablement es pot dir que l'adolescència és una tensió, una tensió introspectiva inevitable del jove. Alhora, però, és tan forta que acaba afectant tota la família, o potser és precisament això el que fa que sigui tan important. És la primera revolució del jove home i de la jove dona, la primera transformació de la vida, la que et canvia tant que sovint pertorba també les amistats, els amors, la vida de cada dia. Quan s'és adolescent, la paraula *demà* difícilment es pot utilitzar amb certesa. És probable que d'adults també hàgim de ser més cauts a l'hora de pronunciar la paraula *demà*, sobretot en el període històric actual, però mai com a l'adolescència s'és conscient de l'*instant* i de la importància que revesteix. Per a l'adolescent, l'instant és un món que pot pertorbar la vida sencera, probablement es pensa més en el present en aquesta fase que en tota la resta de l'existència. Els adolescents cerquen la confrontació, pregunten, ho discuteixen tot, busquen respostes. Trobo important remarcar la significació d'aquest discutir-ho

tot. Els adolescents desitgen aprendre per poder sortir-se'n i esdevenir autònoms, i és en aquest període quan els adults han de ser més comprensius que mai i intentar mostrar el camí recte amb el comportament propi, sense pretendre ensenyar només amb les paraules.

Els nois passen per estats d'ànim diversos, també sobtats, i la família els passa amb ells. És una fase que presenta riscos, sens dubte, però sobretot és un temps de creixement per a ells i per a tota la família.

L'adolescència no és una patologia i no la podem afrontar com si ho fos. Un fill que viu bé l'adolescència pròpia, per molt difícil que pugui ser per als progenitors, és un fill amb futur i esperança. Sovint em preocupa la tendència actual a «medicalitzar» de manera precoç els nostres nois. Sembla que es vulgui resoldre tot medicalitzant o controlant cada cosa amb l'eslògan «aprofitar el temps al màxim», i així l'agenda dels nois és pitjor que la d'un gran dirigent. Insisteixo: l'adolescència no és una patologia que hem de combatre. Forma part del creixement normal, natural, en la vida dels nostres nois.

Allà on hi ha vida hi ha moviment, on hi ha moviment hi ha canvis, cerca, incerteses, hi ha esperança, hi ha alegria, i també angouxa i desolació.

Quines són les primeres imatges que li vénen a la ment de la seva joventut? Intenti veure's a vostè mateix a l'Argentina amb vint anys...

A aquella edat, jo era al seminari. Vaig tenir una topada molt forta amb el dolor; em van treure un tros de pulmó a causa de tres quistos. Aquesta experiència molt intensa em condiciona el record que em demanes que evoqui, però hi ha una cosa que puc recordar bé, molt íntima: estava ple de somnis i desitjos.

Recorda algun dels seus somnis?

T'explicaré una anècdota que explica la fina línia que separa desitjos i límits. Jo tenia quasi dis-

set anys, recordo que era el dia que va morir el músic Serguei Serguéievitx Prokófiev. M'agraven molt les seves òperes. Jo era al pati de casa de l'àvia per part de mare, assegut a la taula del jardí. Vaig preguntar a l'àvia: «Com es pot tenir la genialitat per fer coses com les que Prokófiev ens ha deixat?». L'àvia em va dir: «Jorge, és que Prokófiev no va néixer així, més aviat s'hi va tornar. Va lluitar, va suar, va patir, va construir: la bellesa que veus avui és la feina d'ahir, de tot el que va patir, dels seus esforços en silenci». No oblidó mai diàlegs com aquest amb les meves dues àvies, figures en què penso constantment i a qui respecto molt.

Hi va haver somnis que no realitzés?

És clar que sí, i alguns els vaig viure com a frustracions. Com quan volia anar a fer de missioner al Japó però no m'hi van enviar a causa de l'operació al pulmó. De molt jove, hi havia qui em donava per «despatxat», però avui encara hi sóc, o sigui que la cosa ha anat

bé... Sempre val més no escoltar gaire a qui ens vol mal, què hi dius?

La trobada amb Déu li va arribar de jove. En recorda el moment exacte?

La trobada forta amb Déu va ser amb quasi disset anys, exactament el 21 de setembre del 1953. Jo havia quedat amb els companys d'escola per passar el dia al camp. A l'Argentina, el 21 de setembre és primavera, i aquells dies hi havia una festa dedicada a nosaltres, els joves. Era catòlic, jo, com tota la família, però abans d'aquell dia no havia pensat mai ni en el seminari ni en un futur dins de l'Església. Potser de petit, quan feia d'escolanet, però era una cosa molt lleu. Mentre caminava em vaig fixar que la parròquia tenia la porta oberta i alguna cosa em va impulsar a entrar-hi: un cop dins, vaig veure que se m'acostava un sacerdot. Vaig sentir de seguida el desig inesperat de confessar-me. No sé què va passar exactament en aquells minuts, però fos el que

fos, em va canviar l'existència per sempre. Vaig sortir de la parròquia i vaig tornar a casa. Havia entès d'una manera molt forta i clara el que seria la meva vida: m'havia de fer sacerdot. Mentrestant estudiava Química, vaig començar a treballar en un laboratori d'anàlisis, vaig sortir amb una noia, però a dintre cada vegada em creixia amb més força la idea del sacerdocí.

Per tant, li va costar?

Sabia que aquell seria el meu camí, però hi havia dies que em sentia com si fos dalt d'un gronxador. No et vull amagar que jo també vaig tenir alguns dubtes, però Déu sempre venç, i al cap de poc vaig trobar l'estabilitat.

Ha tingut mai la impressió que Déu l'hagi traït?

Mai. He estat jo qui l'ha traït a ell. En alguns moments, també he sentit com si Déu se m'allu-

nyés, igual que jo m'he allunyat d'Ell. En els moments més foscos, passa que et preguntes: «Déu, on ets?». Sempre he constatat que jo buscava Déu, però més aviat era Ell qui em buscava a mi. Ell sempre arriba primer i ens espera. Utilitzaré una expressió que fem servir a l'Argentina: el Senyor ens *primerea*, se'ns avança, ens espera; nosaltres pequem i Ell ens espera per perdonar-nos. Ens espera per acollir-nos, per donar-nos el seu amor, i cada vegada la fe creix.

Com és que la nostra societat necessita tant els joves però en canvi els exclou?

No s'exclouen només els joves, però els joves ho pateixen molt perquè han nascut i han crescut en una societat que ha fet de la cultura de la marginació el seu paradigma per excel·lència. A la nostra societat, «usar i llençar» és un costum: s'usa sabent que un cop acabat el profit es llençarà. I aquests són aspectes molt profunds que s'apoderen dels costums de les persones i dels esquemes mentals. La nostra socie-

tat la domina de manera massa forta i vinculant una crisi econòmica i financera en què al centre no hi ha l'home i la dona, sinó els diners i els objectes que l'home i la dona creen. Som en una fase de deshumanització de l'humà: no poder treballar significa no poder sentir-se un mateix amb dignitat. Tots sabem que és molt diferent guanyar-se el pa que obtenir-lo en un centre social...

Sovint es diu als joves, i sovint els ho diuen adults rics, que no pensin gaire en els diners perquè no són gaire importants, però avui dia, en la majoria dels casos, els diners que un jove busca són els que necessita per sobreviure, per poder mirar-se al mirall amb dignitat, per poder construir una família, un futur. I sobretot per començar a no dependre dels pares. Què en pensa?

Penso que hem de demanar perdó als nois perquè no sempre ens els prenem seriosament. No sempre els ajudem a veure el camí i a construir els mitjans que els podrien permetre no acabar exclosos. Sovint no sabem fer-los

somiar i no som capaços d'entusiasmar-los. És normal buscar els diners per construir una família, un futur, i per sortir del paper de subordinació als adults que avui els joves assumeixen fins que són massa grans. El que importa és evitar que s'experimenti l'avidesa de l'acumulació. Hi ha persones que viuen per acumular diners i creuen que n'han d'acumular per viure, com si després els diners es transformessin en aliment per a l'ànima. Això significa viure al servei dels diners, i hem après que els diners són concrets, però que contenen alguna cosa abstracta, volàtil, alguna cosa que d'un dia per l'altre pot desaparèixer sense avisar, pensem en la crisi dels bancs i en les fallides. Això de què parles, però, penso que és important: has esmentat els diners en funció de la necessitat de manutenció i per tant de feina. Et puc dir que la feina és aliment per a l'ànima, la feina sí que es pot transformar en alegria de viure, en cooperació, en unitat d'objectius i en joc d'equip. Els diners no. I la feina hauria de ser per a tothom. Tot ésser humà ha de tenir la possibilitat concreta de treballar, de demostrar-se a ell mateix i als seus

éssers estimats que pot guanyar-se la vida. No es pot acceptar l'exploració, no es pot acceptar que els que els donen feina se n'aprofitin amb promeses falses, amb pagaments que no arriben mai, amb l'excusa que són joves i han d'adquirir experiència. No es pot acceptar que s'ofereixin als joves llocs de treball precaris i fins i tot gratuïts, com passa. Sé que hi ha casos de feines gratuïtes, i de vegades fins i tot amb un procés de selecció previ per accedir-hi. Això és explotació, i provoca les pitjors sensacions en l'ànima, sensacions que de mica en mica creixen i poden acabar canviant la personalitat dels joves.

Els joves ens demanen que els escoltem i nosaltres tenim el deure d'escoltar-los i acollir-los, no d'explotar-los. No hi ha cap excusa que valgui.

Imaginem un jove amb talent, però no un «fill de papà», amb moltes ganes de fer coses, sense cap contacte, lliure del tot de corrupció i sense gens ni mica de ganes d'entrar en aquests mecanismes de subordinació. Què pot fer per no quedar relegat al

paper d'«exclòs»? És veritat que l'anomenada «fuga de cervells» és l'únic camí per sortir d'aquest mecanisme i construir un futur net per a un mateix? Ho dic perquè per a molts joves la fugida és l'única àncora de salvació que poden imaginar...

Et contesto amb una paraula... *parresia*. En parlo en el sentit de la valentia, del fervor de la nostra acció. En la pregària, per exemple, també aconsello als joves que resin amb *parresia*. Vol dir que no s'han d'acontentar d'haver demanat res una vegada, dues, tres. Hem de creure, demanar i resar per alguna cosa fins al nostre límit. Aquesta és la manera com resava David quan suplicava pel seu fill moribund (2 Sa 12, 15-18): és fonamental jugar fins al darrer moment, com també va fer Moisès quan pregava pel poble rebel. No va canviar mai de «partit», no va mercadejar, no va deixar mai de creure. No oblidem mai aquest concepte: la intercessió no és per als qui els tremolen les cames. A l'Evangelí, Jesús en parla amb claredat: «Demanau, i Déu us donarà; cerqueu, i trobareu; truqueu, i Déu us obrirà»

(Mt 7, 7). I com que Jesús procurava fer-nos-ho entendre bé, posa l'exemple d'aquell home que no para de picar a la porta del veí en plena nit perquè li doni tres pans, sense que li importi passar per mal educat: només li interessa trobar menjar per al seu hoste (Lc 11, 5-8). Jesús promet la certesa de l'èxit a qui insisteixi i sigui constant en la pregària: «Perquè el qui demana, rep; el qui cerca, troba, i a qui truca, li obren» (Mt 7, 8). Jesús també ens explica el perquè del seu èxit: «Qui de vosaltres, si el seu fill li demana pa, li donarà una pedra? O bé, si li demana peix, li donarà una serp? Així doncs, si vosaltres, que sou dolents, sabeu donar coses bones als vostres fills, molt més el vostre Pare del cel donarà coses bones als qui les hi demanen» (Mt 7, 9-11).

La valentia no es confon mai amb la inconsciència, al contrari, la inconsciència és enemiga acèrrima de la valentia. Qui no té valentia, però, queda apocat, és a dir, poca cosa; apocat és aquell que no fa mai un pas a la vida per por de relliscar.

El que governa la *parresia* és la capacitat per

a la constància (la *hypomone* grega) en la dificultat. La *parresia* sempre va junta amb la *hypomone*; en la pregària també es lluita amb valentia i paciència, cada dia.

Com es pot fer sentir al centre del projecte els joves, a qui en canvi s'exclou cada dia?

Fent que es converteixin en protagonistes, o més ben dit *deixant-los* ser protagonistes. Per entendre un jove avui se l'ha d'entendre en moviment, no pots estar-te quiet i pretendre trobar-te en la seva longitud d'ona. Si volem dialogar amb un jove hem de ser mòbils, i llavors li tocarà a ell afluixar el pas per escoltar-nos, serà ell qui decidirà fer-ho. I quan afluixi el pas s'iniciarà un altre moviment: un en què el jove començarà a anar a un pas més lent per fer-se escoltar, mentre que els vells acceleraran per assolir el punt de trobada. Tots dos s'esforçaran: els joves a anar més a poc a poc i els vells a anar més de pressa. Això podria marcar el progrés. Voldria citar Aristòtil,

que a la seva *Retòrica* (II, 12, 2) diu: «Per als joves, el futur és llarg i el passat, breu; de fet, a primera hora del matí no hi ha res del dia que es pugui recordar, i en canvi es pot esperar tot. És fàcil que els joves es deixin enganyar, pel motiu que dèiem, és a dir, perquè esperen amb facilitat. I són més valents perquè són impetuosos i és fàcil que tinguin esperances, i d'aquestes dues qualitats la primera els impedeix tenir por, i la segona els fa ser confiats; de fet, ningú no té por quan està aïrat, i esperar algun bé proporciona fe. I s'indignen».

A partir dels nascuts als anys vuitanta, que jo anomeno «els nascuts líquids», la relació entre els joves i la fe religiosa ha pres una tendència diferent respecte al passat: cada vegada hi ha més joves que creixen sense una forta tradició religiosa familiar. A què creu que és degut? Aquesta perspectiva pot canviar?

Pel mateix desenvolupament de la secularització, però també per la crisi general de la famí-

lia i de l'economia. D'altra banda, estic fortament convençut de la importància de la sobrietat en la vida de l'Església: els homes i les dones de l'Església s'haurien de *vestir* només amb el que pot servir per a l'experiència de la fe i la caritat del poble de Déu i *despullar-se* del que és superflu. Sempre val més tenir la butxaca buida, perquè el diable viu sempre a les butxaques plenes; és més, si entra a la nostra vida, ho fa per la butxaca.

En una societat on sembla que proliferen els qui fan el doble joc i els llops famolencs, com es pot convèncer els joves que poden trobar en el camí homes que viuen basant-se en les seves pròpies premisses?

La resposta és: gràcies a altres joves. Perquè un jove té alguna cosa de profeta, i se n'ha d'adonar. Ha de ser conscient que té les ales d'un profeta, capacitat per profetitzar, per *dir* però també per *fer*. Un profeta d'avui té la capacitat, sí, de reprovar, però també de mirar amb perspectiva. Els joves tenen aquestes dues

qualitats. Saben reprovar, tot i que moltes vegades no saben expressar les seves reprovacions. I també tenen capacitat per escrutar el futur i mirar més endavant. Els adults, però, sovint són cruels i deixen de banda aquesta força dels joves. Els adults sovint desarrelen els joves, els arrenquen de les arrels i, en comptes d'ajudar-los a ser profetes per al bé de la societat, els deixen orfes i els exclouen. Els joves d'avui creixen en una societat desarrelada.

Què vol dir quan parla de societat desarrelada?

Em refereixo a una societat feta de persones, de famílies, que de mica en mica van perdent els seus lligams, el teixit vital tan important per sentir-se part els uns dels altres, partícips amb els altres d'un projecte comú, i comú en el sentit més ampli de la paraula. Una societat té arrels si sap que pertany a una història i sap que pertany a d'altres, en el significat més noble del terme. En canvi, està desarrelada si el jove creix en una família sense història, sense

memòria i, per tant, sense arrels. Tots coneixem, des de ben petits, la importància de les arrels, de les físiques en particular: si no hi ha arrels, qualsevol vent se t'endú. Per això, una de les primeres coses que hem de pensar com a pares, com a famílies, com a pastors, són els escenaris on arrelar-nos, on generar lligams, on fer créixer aquella xarxa vital que ens permetrà sentir-nos *a casa*. Per a una persona, sentir que no es tenen arrels és una alienació terrible, significa no pertànyer a ningú: no hi ha res pitjor que sentir-se estranger a casa, sense un principi d'identitat per compartir amb altres éssers humans. Les arrels ens fan estar menys sols i ser més complets.

Avui dia, les xarxes socials sembla que ens ofereixin aquest espai de connexió amb els altres; la web fa que els joves se sentin part d'un únic grup. El problema, però, és que internet comporta la seva virtualitat pròpia. La web deixa els joves *a l'aire* i per això els torna *volàtils* en extrem. M'agrada recordar una frase del poeta argentí Francisco Luis Bernárdez: «Por lo que el árbol tiene de florido, vive de lo que

tiene sepultado». Quan veiem flors boniques als arbres, no hem d'oblidar que podem gaudir d'aquesta visió només gràcies a les arrels.

Com ens podem salvar de la societat desarrelada?

Penso que una de les maneres poderoses d'aconseguir-ho és el diàleg, el diàleg dels joves amb els vells: una interacció entre vells i joves, saltant-nos també, provisionalment, els adults. Els joves i els vells han de parlar entre ells i ho han de fer cada cop més sovint: això és molt urgent! I han de ser tant els vells com els joves els qui prenguin la iniciativa. Hi ha un passatge de la Bíblia (Joel 3, 1) que diu: «Els vostres vells tindran somnis, i els vostres joves, visions».

Aquesta societat, però, exclou els uns i els altres, exclou els joves igual que els vells. Amb tot, la salvació dels vells és donar als joves la memòria, i això fa dels vells els veritables somiadors del futur, mentre que la salvació dels joves és rebre aquests ensenyaments, aquests

somnis, i tirar-los endavant en la profecia. A fi que els nostres joves tinguin visions, que ells mateixos siguin *somiadors* i puguin afrontar els temps futurs amb valentia i audàcia, cal que escoltin els somnis profètics dels seus antecessors. Vells somiadors i joves profetes són el camí de la salvació de la nostra societat desarrelada: dues generacions excloses ens poden salvar a tots.

Tot això lliga amb el que jo anomeno la revolució de la tendresa, perquè cal tendresa perquè un jove s'acosti a un vell i cal tendresa perquè un vell s'apropi a un jove. El missatge ha de partir tant dels uns com dels altres, no hi ha jerarquies, tots dos s'han de buscar.

Al contrari, en canvi, i malauradament, entre els adults —aquesta vegada no parlo dels vells, sinó de la generació d'entremig— i els joves sempre veig molta competició, que parteix dels adults cap als joves, i fins i tot cap als joveníssims. En molts casos es pot parlar de rivalitat i tot.

Com s'ha arribat a aquesta rivalitat?

Sembla que créixer, envellir, madurar, sigui un mal. És sinònim de vida exhaurida, insatisfeta. Avui dia sembla que tot es maquilli, s'emmaskari. És com si el fet mateix de viure no tingués sentit. Fa poc he parlat de com és de trist que algú vulgui fer-se un lífting fins i tot al cor! Com és de dolorós que algú vulgui eliminar les arrugues de tants encontres, de tantes alegries i tristeses! Massa sovint hi ha adults que juguen a fer de nois joves, que senten la necessitat de posar-se al nivell de l'adolescent, però no s'adonen que és un engany. És un joc del diable. No puc entendre com pot ser que un adult tingui la sensació de competir amb un noiet, però per desgràcia cada vegada passa més sovint. És com si els adults diguessin: «Tu ets jove, tens aquesta gran oportunitat i aquesta gran promesa, però jo vull ser més jove que tu, ho puc ser, puc fingir que en sóc i ser millor que tu també en això».

Hi ha massa pares que són adolescents de ment, que juguen a la vida efímera eterna i,

de manera conscient o no, converteixen els seus fills en víctimes d'aquest joc pervers de l'efímer. Perquè d'una banda eduquen fills orientats a la cultura de l'efímer, i de l'altra els fan créixer cada cop més desarrelats, en una societat que anomeno precisament «desarrelada».

Fa uns quants anys, a Buenos Aires, vaig agafar un taxi: el taxista estava molt preocupat, quasi afligit, de seguida em va semblar un home inquiet. Em va mirar pel retrovisor i em va dir: «Vostè és el cardenal?». Li vaig contestar que sí, i ell em va dir: «Què hem de fer amb aquests joves? Ja no sé com portar els meus fills. Dissabte passat van pujar quatre noies amb prou feines majors d'edat, de l'edat de la meva filla, i portaven quatre bosses plenes d'ampolles. Els vaig preguntar què pensaven fer amb totes aquelles ampolles de vodka, whisky i altres coses, i em van contestar: “Anem a casa a preparar-nos per a la moguda d'aquesta nit”». Això que em va explicar em va fer reflexionar molt: aquelles noies eren com òrfenes, semblaven sense arrel, volien convertir-se en òrfenes del

seu propi cos i de la seva pròpia raó. Per assegurar-se que la nit fos divertida, havien d'estar borratxes ja quan arribés, però què vol dir arribar ja borratxes a la moguda?

Significa arribar-hi plenes d'il·lusió i amb un cos que no controlen, un cos que no respon al cap ni al cor, un cos que respon només als instints, un cos sense memòria, un cos format només de carn efímera. Sense el cap i sense el cor no som res, si ens movem portats només pels instints i sense la raó no som res. La raó i el cor ens acosten els uns als altres de manera real, i ens acosten a Déu perquè puguem pensar en ell i decidir anar a buscar-lo. Amb la raó i el cor també podem entendre qui no ho passa bé, identificar-nos-hi, fer-nos portadors del bé i de l'altruisme. No hem d'oblidar mai les paraules de Jesús: «Qui vulgui ser important enmig vostre, que es faci el vostre servidor, i qui vulgui ser el primer, que es faci l'esclau de tots; com el Fill de l'home, que no ha vingut a ser servit, sinó a servir» (Mc 10, 43).